

Směřování k udržitelné Evropě

Informační podklad k diskusnímu dokumentu
Směřování k udržitelné Evropě do roku 2030

Podklad k dokumentu Rady č. 5953/19
květen 2019
zpracovala: Jana Francová

Obsah:

- Hodnocení z hlediska principu subsidiarity: 3
- Odůvodnění a předmět: 3
- Obsah a dopad:..... 4
- Stanovisko vlády ČR: 8
- Projednávání ve výboru pro životní prostředí PS PČR: 8
- Projednávání ve výboru pro evropské záležitosti PS PČR: 8

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:

ŘADA: DOKUMENTY EU

Název: Směřování k udržitelné Evropě

Typ řady: interní

Zpracovala: Francová, J.

První vydání řady: říjen 2004

Číslo: Podklad k dokumentu č. 5953/19

Frekvence vydání řady: nepravidelná

Datum: květen 2019

Zaměření: Informační podklady k dokumentům EU projednávaným VEZ

Klíčová slova:

Jazyk: CZ

Udržitelný rozvoj; oběhové hospodářství

Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

DISKUSNÍ DOKUMENT

Diskusní dokument - Směrování k udržitelné Evropě do roku 2030
KOM(2019) 22 v konečném znění, kód Rady 5953/19

- **Právní základ:**
Dokument informační povahy.
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
4. 2. 2019
- **Datum projednání v Poslanecké sněmovně:**
7. 3. 2019 (VEZ - 1. kolo), 3. 4. 2019 (VŽP)
- **Procedura:**
Není projednáváno legislativním postupem, jedná se o dokument nelegislativní povahy, který nepodléhá schválení v Radě a Evropském parlamentu. Procedura je ukončena jeho přijetím a předložením těmto institucím.
- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**
Datované dnem 25. března 2019, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 26. března 2019 prostřednictvím systému ISAP.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Hodnocení z hlediska principu subsidiarity se neuplatní, jedná se o dokument informační povahy.
- **Odůvodnění a předmět:**
Dne 25. září 2015 přijalo Valné shromáždění Organizace spojených národů soubor 17 cílů udržitelného rozvoje k vymýcení chudoby, ochraně naší planety a zajištění prosperity pro všechny v rámci nové agendy udržitelného rozvoje – tzv. **Agendy 2030**. Každý ze 17 cílů obsahuje specifické úkoly (celkem 169), jichž má být do roku 2030 dosaženo¹.

17 cílů udržitelného rozvoje:

¹ Více viz <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>.

1. Vymýtit chudobu
2. Vymýtit hlad
3. Zdraví a kvalitní život
4. Kvalitní vzdělání
5. Genderová rovnost
6. Čistá voda a sanitační zařízení
7. Cenově dostupná a čistá energie
8. Důstojná práce a hospodářský růst
9. Průmysl, inovace a infrastruktura
10. Méně nerovností
11. Udržitelná města a obce
12. Zodpovědná spotřeba a výroba
13. Opatření v oblasti klimatu
14. Život ve vodě
15. Život na zemi
16. Mír, spravedlnost a silné instituce
17. Partnerství pro plnění cílů

V reakci na Agendu 2030 přijala Evropská komise v listopadu 2016 **sdělení „Další kroky k udržitelné evropské budoucnosti“**, v němž popsala, co Unie ke splnění úkolů Agendy 2030 dělá, a každý ze 17 cílů udržitelného rozvoje propojila s klíčovými politikami EU. Sdělení z roku 2016 rovněž obsahuje vysvětlení, jak 10 priorit stávající Komise (2014–2019) přispívá k plnění globálního programu do roku 2030. Ve sdělení byl rovněž oznámen vznik mnohostranné platformy na vysoké úrovni, jíž předsedá první místopředseda Evropské komise Frans Timmermans a která hraje důležitou úlohu při výměně osvědčených postupů týkajících se plnění cílů udržitelného rozvoje a následných krocích.

V září 2017 ohlásil předseda Komise ve svém projevu o stavu Unie přípravu **diskusního dokumentu s názvem Směřování k udržitelné Evropě do roku 2030**, jenž se bude zabývat opatřeními navazujícími na cíle udržitelného rozvoje, včetně Pařížské dohody o změně klimatu.

Tento diskuzní dokument byl přijat v lednu 2019. Doprovází jej soubor příloh, které přezkoumávají dosažené výsledky a nedávno přijatá opatření EU ohledně cílů udržitelného rozvoje. V dokumentu Evropská komise analyzuje celou řadu výzev, před kterými Evropa stojí, a snaží se usměrnit diskusi o tom, jak stanovené cíle do roku 2030 co nejlépe splnit a jak k tomu může přispět svým dílem Evropská unie. V závěru dokumentu navrhuje Evropská komise tři scénáře možných řešení vycházející z premisy, že navzdory tomu, čeho bylo dosaženo v uplynulých letech, je zapotřebí přijmout další opatření, mají-li EU a s ní celý svět zajistit udržitelnou budoucnost a dobré životní podmínky pro všechny občany.

Diskusní dokument má podle představ Evropské komise sloužit jako výchozí materiál pro diskusi mezi občany, zúčastněnými stranami, vládami a institucemi s cílem poskytnout inspiraci pro debatu o budoucnosti Evropy, přípravu strategické agendy Evropské unie na období 2019–2024 a stanovení priorit budoucí Evropské komise.

- **Obsah a dopad:**

Diskusní dokument uvozuje politická předmluva prvního místopředsedy Komise Franse Timmermance a místopředsedy Jyrki Katainena, v níž mj. konstatují, že **„Udržitelný rozvoj je komplexní problém, ale jednoduchý koncept: jde o to zajistit, aby náš hospodářský růst umožnil zachovat model, jenž přináší spravedlivé výsledky pro celé lidstvo, a o to, aby lidé nespotřebovali více zdrojů, než může Země nabídnout.“** Dále podotýkají, že k dosažení cílů udržitelného rozvoje má Evropa dobré předpoklady spočívající ve velkých konkurenčních výhodách. Ty místopředsedové

Komise spatřují v tom, že „Evropa vyvinula jedny z nejpřísnějších environmentálních norem na světě, zavedla ambiciózní politiky v oblasti klimatu a podporuje Pařížskou dohodu. Prostřednictvím svých vnějších politik a otevřenou obchodní agendou založenou na pravidlech Evropská unie také sdílí udržitelná řešení s třetími zeměmi.“

Následně diskuzní dokument v úvodu shrnuje aktivity Komise v jednotlivých oblastech 17 cílů udržitelného rozvoje, přičemž podrobný výčet legislativních i nelegislativních dokumentů a opatření je obsažen v přílohách.

Za největší globální výzvu v oblasti udržitelnosti Komise považuje ekologický dluh, který je vytvářen nadměrným využíváním a vyčerpáváním přírodních zdrojů, čímž je ohrožena schopnost uspokojovat potřeby příštích generací. Celosvětový tlak na klíčové zdroje, od sladké vody po úrodnou půdu, ohrožuje samu lidskou existenci. Lidé dnes využívají ekvivalent 1,7 Země.

Dopady změny klimatu a ničení přírodního kapitálu budou mít **závažné sociální důsledky** – v současné době je 22,5 % obyvatel EU stále ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením a 6,9 % Evropanů stále trpí závažnou materiální nouzí. K narušení modelu sociálního zabezpečení EU mohou zejména přispět **nerovnosti na celosvětové úrovni** – světové rozdíly v růstu počtu obyvatel a v životních úrovních spolu s nárůstem teploty a mizením ekosystémů nevyhnutelně povedou k nucenému přesídlování a migraci po celém světě. Odhaduje se, že do roku 2050 stovky milionů lidí opustí své domovy v důsledku změny klimatu a zhoršování životního prostředí. Podle Komise je proto nutné modernizovat evropský hospodářský model, řešit sociální problémy, a nadále rozvíjet a podporovat silnou mnohostrannou spolupráci založenou na pravidlech.

Za základní stavební kameny ve „směřování k udržitelnému Evropě do roku 2030“ Komise považuje:

- **Přechod na nízkouhlíkové hospodářství,** které je neutrální z hlediska změny klimatu a účinně využívá zdroje a které respektuje biologickou rozmanitost. Zelený růst je podle Komise výhodný jak pro výrobce, tak pro spotřebitele – pokud se podaří splnit cíle udržitelného rozvoje v oblasti potravin, zemědělství, energetiky, materiálů, měst, zdraví a dobrých životních podmínek, mohly by se vytvořit tržní příležitosti v hodnotě vyšší než 10 bilionů EUR.
- **Přechod od lineárního hospodářství k oběhovému** – pokud by všechna odvětví a veškerý průmysl uplatňovaly zásady oběhového hospodářství, mohlo by to znamenat do roku 2030 čistý hospodářský přínos v hodnotě 1,8 bilionu EUR a vytvoření více než jednoho milionu nových pracovních míst v celé EU. Došlo by nejen ke snížení množství odpadů, ale i k omezení potřeby získávání nových zdrojů, snižování emisí skleníkových plynů, snížení závislosti na zdrojích mimo EU, a tím posílení strategické autonomie EU.
- **Přechod na udržitelné zemědělství** – globální potravinářský a zemědělský systém, který by respektoval cíle udržitelného rozvoje, by mohl do roku 2030 vytvořit novou ekonomickou hodnotu přesahující 1,8 bilionu EUR a do roku 2050 vytvořit více než 200 milionů pracovních míst na plný úvazek. Komisí navržená modernizovaná společná zemědělská politika (2021-2027) plně vychází ze zásad udržitelného zemědělství.
- **Přechod na čistou energii** – pokud budou mobilizovány veřejné i soukromé investice, může do roku 2030 vzniknout 900 tis. nových pracovních míst spojených s technologiemi v oblasti obnovitelných zdrojů. Menší závislost na fosilních palivech může EU ušetřit 300 miliard EUR ročně.

Budovy jsou v současnosti odpovědné za přibližně 40 % spotřeby energie, je nutné propagovat zlepšení jejich energetické účinnosti prostřednictvím renovace a modernizace.

Je potřeba více využívat účinné a čisté elektrické vytápění, ale také inteligentní budovy a zařízení a zlepšené materiály pro izolaci.

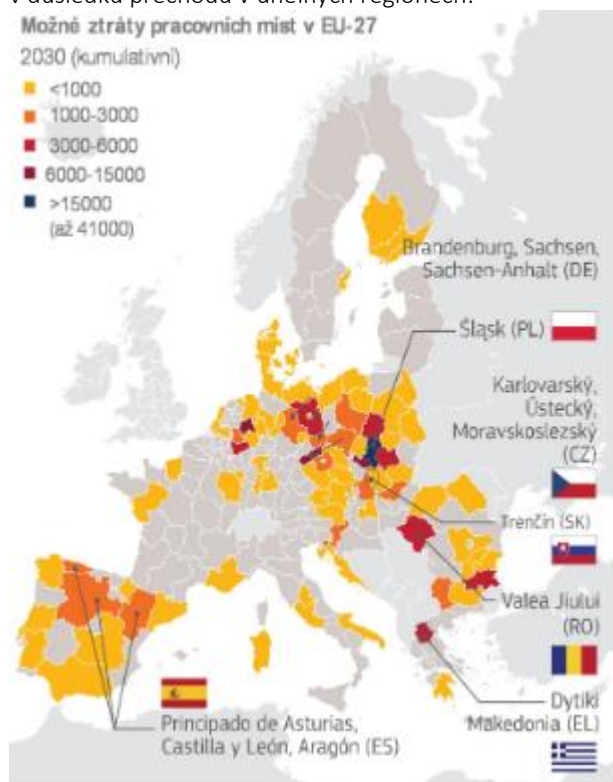
Doprava v Unii způsobuje 27 % emisí skleníkových plynů. Je nezbytné podporovat přechod na udržitelnou mobilitu, kdy na silnicích v EU budou jezdit pouze vozidla s nulovými emisemi. Městské oblasti musí usilovat o aktivní a sdílenou dopravu (podporu pěší chůze, jízdy na kole, *car-sharing* a *car-pooling*) a své dopravní systémy digitalizovat a automatizovat.

- **Sociálně spravedlivý model přechodu na ekologicky udržitelné hospodářství** – přechod k udržitelnosti na jednu stranu vytvoří nová pracovní místa, avšak tradiční zaměstnání mohou zaniknout nebo se změnit.² Sociální investice musí být hlavní prioritou, a to zejména v oblastech: (a) vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení, (b) pracovních podmínek, (c) zdravotní a dlouhodobé péče, (d) sociálního začleňování a práv menšin, (e) rovnosti žen a mužů, (f) rozvoje venkova.

Základními předpoklady pro přechod k udržitelné Evropě do roku 2030 jsou (tzv. „horizontální nástroje pro přechod k udržitelnosti“):

- **vzdělávání, odborná příprava, věda, technologie, výzkum, inovace a digitalizace:** Například umělá inteligence může výrazně zvýšit produktivitu v mnoha oblastech od zdravotní péče až po efektivní zemědělskou produkci. Dále je např. nutné, aby členské státy zvýšily investice do výzkumu, vývoje a inovací a podporovaly těsnější vazby mezi výzkumnými pracovníky a podniky.
- **Finance, tvorba cen, daně a hospodářská soutěž:** Komise odhaduje, že dosažení cílů udržitelného rozvoje by vyžadovalo v celosvětovém měřítku přibližně 4,5 až 6 bilionů EUR.

² Podle mapy na straně 26 diskuzního dokumentu budou tři regiony v ČR patřit mezi nejhůře postižené regiony v EU v důsledku přechodu v uhlých regionech:

K dosažení cílů, jež si EU vytyčila do roku 2030 v Paříži a k nimž patří mimo jiné snížení emisí skleníkových plynů o 40 %, budou zapotřebí další investice v přibližné výši 180 miliard EUR. Část zdrojů potřebných pro přechod na udržitelný rozvoj lze uvolnit z Investičního plánu pro Evropu. Akční plán pro udržitelné financování pomůže zajistit udržitelný charakter finančního odvětví.

Mělo by mj. dojít ke změně daňových systémů tak, aby členské státy snížily zdanění práce a zvýšily zdanění u kapitálu, znečištění, cenově podhodnocených zdrojů a dalších environmentálních externalit. Podle Komise musí být uplatňovány zásady „uživatel platí“ a „znečišťovatel platí“, aby se zabránilo zhoršování životního prostředí a došlo k jeho nápravě a zároveň se nepřenášela zátěž na daňové poplatníky. Daňové systémy a tvorba cen musí být koncipovány tak, aby odrážely skutečné environmentální a sociální výrobní náklady a aby díky nim byly cenově nejdostupnější právě udržitelné výrobky a služby.

- **Sociální odpovědnost podniků:** Budou-li podniky sociálně a environmentálně odpovědné, mohou mít udržitelnější zisky a růst, získat nové tržní příležitosti a akcionářům přinést dlouhodobé výnosy. Komise zároveň konstatuje, že je důležité podporovat uplatňování přísných norem udržitelnosti také ve třetích zemích. Podnikatelské přístupy, vzorce výroby a spotřeby, které používají podniky a spotřebitelé v EU, by neměly nepřímo přispívat k porušování lidských práv či zhoršování životního prostředí jinde ve světě.
- **Otevřený, na pravidlech založený obchod:** Jedním z nástrojů pro zvýšení udržitelnosti je i otevřený a na pravidlech založený obchod. Komise odmítá protekcionistické tendence a přístup „moje země na prvním místě“, které podle ní mohou vést k vyvolání konfliktů. Kromě toho jsou velkou překážkou pro vytvoření udržitelné planety, což je typický cíl vyžadující si mezinárodní spolupráci. Proto je v nejvyšším zájmu EU, aby multilaterální systém důsledně podporovala a udržovala.³
- **Správa věcí veřejných a soudržnost politik:** Je nutné stavět na základních zásadách, jimiž jsou právní stát, spravedlnost a základní práva; mír, spravedlnost a silné instituce; řádná správa věcí veřejných a zlepšování právní úpravy. Zapojit se musejí všichni aktéři – jednotlivci, podniky, občanská společnost i veřejný sektor.

Komise vidí **Evropskou unii jako globálního průkopníka udržitelného rozvoje**. EU musí sdílet udržitelná řešení globálních problémů a pro přechod na zelené hospodářství podporující začlenění musí získat i světové partnery. Je v zájmu EU, aby při provádění Agendy OSN 2030 měla prostřednictvím své vnější činnosti i celosvětově vůdčí úlohu.

V závěru diskuzního dokumentu nastiňuje Komise **tři scénáře, které mají podnítit diskusi o tom, jak cíle udržitelného rozvoje v rámci EU plnit**. Účelem těchto scénářů je nabídnout různá řešení a podnítit debatu o nich. Výsledné řešení bude pravděpodobně kombinací různých prvků jednotlivých scénářů. Nabízená řešení jsou tato:

1. **Zastřešující celoevropská strategie týkající se cílů udržitelného rozvoje**, která bude vodítkem pro činnost EU i členských zemí,
2. **Pokračující začleňování cílů udržitelného rozvoje do všech příslušných politických opatření**

³ Stávající Komise přijala osm obchodních dohod s patnácti zeměmi, mj. s Kanadou, Ukrajinou, Singapurem, Vietnamem, Japonskem a několika africkými a tichomořskými státy, nebo zahájila jejich provádění. **EU má v současné době uzavřeno 39 obchodních dohod se 70 zeměmi po celém světě**. Od roku 2010 jsou jádrem dohod EU o volném obchodu ustanovení týkající se obchodu a udržitelného rozvoje.

EU, které však nevyhnuje opatření na straně členských zemí,

3. Větší zaměření na vnější činnost při současné konsolidaci celounijních ambicí v oblasti udržitelnosti.

• **Stanovisko vlády ČR:**

Vláda ČR předložením diskuzního dokumentu vítá, nicméně upozorňuje na jeho opožděné přijetí. V rámci pozice gestor shrnul pozici ČR k nejzásadnějším strategiím a legislativě, na niž diskuzní dokument odkazuje.

• **Projednávání ve výboru pro životní prostředí PS PČR:**

Výbor pro životní prostředí PS PČR projednal dokument dne 3. 4. 2019 a usnesením č. 71 přijal tyto závěry:

Výbor pro životní prostředí

- I. **b e r e n a v ě d o m í** diskuzní dokument Směrování k udržitelné Evropě do roku 2030; 5953/19, COM(2019)22 final,
- II. **v í t á** tento dokument jako podklad pro širší společenskou debatu o směrování EU v oblasti naplňování cílů udržitelného rozvoje,
- III. **p o k l á d á** diskuzi o udržitelném rozvoji v ČR za podceňovanou,
- IV. **s h l e d á v á** jako klíčové téma zvyšování cílů EU v oblasti boje proti klimatické změně a energetiky do roku 2030,
- V. **v í t á**, že dokument výslovně upozorňuje na nutnost sociálně spravedlivých modelů přechodu na ekologicky udržitelné hospodářství, tj. že dokument poukazuje na potřebu podpory zaměstnanců, komunit, odvětví či regionů dotčených transformací na nízkouhlíkovou ekonomiku, tedy například na podporu transformace současných uhelných regionů,
- VI. **v y z ý v á** výbor pro evropské záležitosti, aby vzal stanovisko výboru pro životní prostředí v potaz při projednávání dokumentu a formulaci usnesení k němu,
- VII. **p o v ě ř u j e** předsedkyni výboru, aby o tomto usnesení informovala předsedu výboru pro evropské záležitosti.

• **Projednávání ve výboru pro evropské záležitosti PS PČR:**

Výbor pro evropské záležitosti PS PČR projednal dokument dne 15. 5. 2019 a usnesením č. 222 přijal tyto závěry:

Výbor pro evropské záležitosti

1. **p r o j e d n a l** diskuzní dokument Směrování k udržitelné Evropě do roku 2030; 5953/19, KOM(2019)22 v konečném znění;
2. **b e r e n a v ě d o m í** usnesení výboru pro životní prostředí k tomuto dokumentu z jeho 18. schůze ze dne 3. dubna 2019;
3. **k o n s t a t u j e**, že diskuzní dokument je předkládán příliš pozdě na to, aby se vzhledem ke společenské závažnosti diskutovaných témat mohl stát podkladem pro širší společenskou debatu o přechodu k udržitelné Evropě do roku 2030;

4. **varuje** před zvyšováním cílů EU v oblasti boje proti klimatické změně, mimo jiné i s ohledem na to, že je velmi složité tyto cíle prosadit na celosvětové úrovni;
5. **podporuje** rámcovou pozici vlády ČR k tomuto diskusnímu dokumentu, zejména specifický postoj vlády k jednotlivým věcným návrhům;
6. **oceňuje** podrobné zdůvodnění pozice vlády ČR k důležitým strategiím a legislativám, na něž diskusní dokument odkazuje;
7. **žádá vládu ČR**, aby při svém dalším jednání o směřování k udržitelné Evropě (a samozřejmě také k udržitelné ČR) postupovala zdrženlivě a měla na zřeteli také udržitelnost českého průmyslu a českého zemědělství, konkurenceschopnost ČR a zejména společenské dopady tohoto směřování;
8. **pověřuje** předsedu výboru pro evropské záležitosti, aby v rámci politického dialogu postoupil toto usnesení předsedovi Evropské komise;
9. **postupuje** své usnesení na vědomí výboru pro životní prostředí;
10. **postupuje** diskusní dokument Směřování k udržitelné Evropě do roku 2030 včetně rámcové pozice vlády k němu a svého usnesení **pro informaci** hospodářskému výboru.